

پژوهشگاه توسعه تکنولوژی

ابعاد، شاخص‌ها و نشانگرهای عملکردی خرد در آموزش عالی

حمیدرضا قمی

مرتضی رحمانی

مرتضی خاکزار بفروئی

۱۳۹۷

قمی، حمیدرضا، ۱۳۶۷.

ابعاد، شاخص‌ها و نشانگرهای عملکردی خرد در آموزش عالی / حمیدرضا قمی، مرتضی رحمانی، مرتضی خاکزار بفرونی؛ [برای] پژوهشکده توسعه تکنولوژی.

تهران: جهاد دانشگاهی، واحد صنعتی شریف، ۱۳۹۷.

ک، ۱۴۶ ص: مصور، جدول. شابک: ۶-۴۰-۶۴۴۵-۹۶۴-۹۷۸

ISBN: 978-964-6445-40-6

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیا

ابعاد، شاخص‌ها و نشانگرهای عملکردی خرد در آموزش عالی

آموزش عالی - ارزشیابی. *Education, Higher-Evaluation* دانشگاه‌ها و مدارس عالی - مدیریت -

ارزشیابی. *Universities and colleges-Administration-Evaluation* دانشگاه‌ها و مدارس

عالی - ارزشیابی. *Universities and colleges-Evaluation* رحمانی، مرتضی، ۱۳۳۷. خاکزار بفرونی،

مرتضی، ۱۱. جهاد دانشگاهی - پژوهشکده توسعه تکنولوژی. جهاد دانشگاهی - واحد صنعتی شریف.

۳۷۸

۱۳۹۷ الف ۲/۶۲ ز ۲۳۱ L

۵۳۶۶۹۵

کتابخانه ملی

پژوهش و توسعه

عنوان کتاب: ابعاد، شاخص‌ها و نشانگرهای عملکردی خرد در آموزش عالی

مؤلفین: حمیدرضا قمی؛ مرتضی رحمانی؛ مرتضی خاکزار بفرونی

ناشر: جهاد دانشگاهی صنعتی شریف

طراح جلد: سید حسن کمالی

نویت چاپ: اول

تاریخ چاپ: پاییز ۱۳۹۷

تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق، برای پژوهشکده توسعه تکنولوژی محفوظ است.

ISBN: 978-964-6445-40-6

شابک: ۶-۴۰-۶۴۴۵-۹۶۴-۹۷۸

نشانی: تهران، خیابان آزادی، شمال دانشگاه صنعتی شریف، خیابان شهید قاسمی، پلاک ۷۱

تلفن: ۶۶۰۷۵۰۱۱، نمابر: ۶۶۰۷۵۰۱۳ پست الکترونیک: journal@jdsharif.ac.ir

پیش‌گفتار

آموزش عالی، مهم‌ترین نهاد متولی آموزش، توسعه و تأمین نیروی انسانی و رکن اصلی در پیشرفت همه جانبه هر کشور به شمار می‌رود و کارکردها و وظایف عمده‌ای در راستای رشد و توسعه پایدار دارد. با این حال، آموزش عالی بر خلاف بسیاری از نهادها و کسب و کارها، تابع اصول مشخصی هم‌چون حداکثرسازی سود یا حداقل مازی هزینه نیست و به همین منظور، بسیاری از پژوهشگران، امکان استفاده از نظر «ها» بنگاه^۱ در حوزه مدیریت آموزش عالی را زیر سؤال برده‌اند. برای ارزیابی صحیح «تشیگ»ها^۲ مرکز آموزش عالی، پژوهش‌های قابل توجهی صورت پذیرفته و منابع مختلفی به ارائه شاخص‌های قابل اتکا و معتبر پرداخته‌اند؛ لیکن با توجه به نیاز هر بخش به ارزیابی مجموعه‌ای منسجم و مدون که بتواند به عنوان مرجع، طیف گسترده‌ای از ابعاد عملکردی دانشگاه‌ها را پوشش دهد، محدود به زیور چاپ آراسته گردیده است. کتاب حاضر با هدف ارائه ابعاد، شاخص‌ها و نشان‌گرهای آموزش عالی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی منتشر گردیده است. به مدیران و محققین این سازمان‌ها که علاقمند به حوزه ارزیابی عملکرد هستند، یاری رساند. مجموعه‌ای که در اختیار دارید، حاصل بررسی منابع منتشر شده در رابطه با ارزیابی عملکرد حوزه آموزش عالی، بازبینی‌های ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها و احصاء نظرات خبرگان است؛ هدف اصلی از ارائه این کتاب، تهیه مجموعه‌ای از شاخص‌های ارزیابی کلی عملکرد برای دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی است که بتواند در پژوهش‌های سازمانی، مورد استفاده کارشناسان و محققان این حوزه قرار گیرد. در برخی از ابعاد، شاخص‌هایی معرفی شده‌اند که برای مقیاس‌دهی، نیاز به ابزار مربوطه (پرسشنامه/بازبینی) داشته و در کتاب

حاضر ارائه گردیده‌اند؛ لذا علاقمندان برای دریافت ابزارهای مربوطه بایستی هماهنگی‌های لازم را با نویسندگان می‌ذول نمایند.

کتاب حاضر در چهار فصل تدوین گردیده است؛ فصل نخست، به مروری بر مفاهیم و اصطلاحات در ارزیابی عملکرد پرداخته است و ضمن توصیف مهم‌ترین اصطلاحات در حوزه ارزیابی عملکرد، مرور مختصری بر روش‌های ارزیابی عملکرد در دانشگاه‌ها داشته و توضیحات نسبتاً مبسوطی در رابطه با ماهیت و چگونگی احصاء شاخص‌های ارزیابی عملکرد داشته است. در فصل دوم، ابعاد و شاخص‌های ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها، در حوزه زیرساختی ارائه گردیده است. فصل سوم، به ارائه ابعاد و شاخص‌های ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها در حوزه مدیریتی دانشگاه پرداخته است و فصل چهارم نیز مجموعه ابعاد و شاخص‌های حوزه کارکردی را در خود گنجانده است.

به امید آنکه با ارائه این اثر، نامی سرسبز و کوچک برای اعتلاء و بهبود عملکرد دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی برآشته شود. در پایان از تمامی عزیزان، علی‌الخصوص پژوهشکده توسعه تکنولوژی و جهاد دانشگاهی صنعتی شریف که در مراحل نگارش تا چاپ این اثر صمیمانه مؤلفین را مورد حمایت قرار داده و متقبل زحمات فراوانی گردیده‌اند، کمال تشکر را دارد.

کلیه عزیزانی که این کتاب را مورد مطالعه قرار می‌دهند، به ویژه استاذ، دانشجویان و سایر صاحب‌نظران محترم می‌توانند نظرات خود را به آدرس ناشر و یا به پست الکترونیکی ghomi@jdsharif.ac.ir ارسال نمایند.

مؤلفان

فهرست مطالب

فصل اول (مروری بر مفاهیم و تعاریف) (۱-۳۰)	
۱-۱ مقدمه ۲	
۲-۱ مفهوم‌شناسی عملکرد ۳	
۳-۱ اندازه‌گیری عملکرد ۵	
۴-۱ سنجش عملکرد ۶	
۵-۱ ارزیابی عملکرد ۷	
۶-۱ ارزیابی عملکرد سازمان ۸	
۷-۱ دانشگاه و رزیابی عملکرد ۱۱	
۸-۱ ابعاد ارزیابی عملکرد دانشگاه در ایران ۱۸	
۹-۱ شاخص‌ها، معیارها و نشانگرها در ارزیابی عملکرد ۱۹	
۱۰-۱ مفهوم‌شناسی شاخص ۲۲	
۱۱-۱ طبقه‌بندی شاخص‌ها ۲۴	
۱۲-۱ کارکردهای شاخص ۲۷	
۱۳-۱ ویژگی‌های یک شاخص مناسب ۲۸	
فصل دوم (ابعاد، شاخص‌ها و نشانگرهای حوزه کارکردی و حرفی) (۳۱-۶۰)	
۱-۲ مقدمه ۳۲	
۲-۲ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد آموزشی ۳۶	
۳-۲ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد راهبری امور آموزشی ۳۶	
۴-۲ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد مهارتی ۳۷	
۵-۲ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد پژوهشی ۳۸	
۶-۲ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد دانشجویی ۴۴	
۷-۲ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد سطح کیفی اعضای هیئت علمی ۴۷	
۸-۲ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد فرهنگی ۵۰	

۵۴	 ۹-۲ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد سطح کیفی دانشجویان
۵۷	 ۱۰-۲ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد ورزشی
(۶۱-۱۰۶)	 فصل سوم (ابعاد، شاخص‌ها و نشانگرهای حوزه مدیریتی)
۶۲	 ۱-۳ مقدمه
۶۲	 ۲-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد ایمنی و بهداشت
۶۷	 ۳-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد برنامه‌ریزی
۶۹	 ۴-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد پویایی و اداره امور دانشگاه
۷۲	 ۵-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد تسهیلاتی و رفاهی
۷۵	 ۶-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد جوّ سازمانی
۷۹	 ۷-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد راهبردی
۸۴	 ۸-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد مدیریت سبز
۸۹	 ۹-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد کاهش دیوانسالاری زائد
۹۲	 ۱۰-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد اخلاق و مسئولیت اجتماعی
۹۶	 ۱۱-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد تبع انسانی
۱۰۲	 ۱۲-۳ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد نگهداری و تعمیر
(۱۰۷-۱۲۰)	 فصل چهارم (ابعاد، نشان‌گرها و شاخص‌های حوزه زیرساخت‌ها و امکانات)
۱۰۸	 ۱-۴ مقدمه
۱۰۸	 ۲-۴ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد زیرساخت و امکانات
۱۱۴	 ۳-۴ شاخص‌ها و نشانگرهای بُعد فضای کالبدی
۱۲۱	 واژه‌نامه تخصصی
۱۲۲	 کتاب‌نامه